

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 405/2019-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. októbra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] t. č. v Ústave na výkon väzby [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], t. č. Ústav na výkon väzby [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], t. č. Ústav na výkon väzby [REDACTED] zastúpených JUDr. Jánom Foltánom, advokátom, SNP 708, Galanta, vo veci namietaného porušenia čl. 17 ods. 1, 2 a 5, ako aj čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 3 a 4, ako aj čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 Tpo 92/2018 z 30. novembra 2018 o predĺžení väzby a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] t. č. v Ústave na výkon väzby [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] t. č. Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] t. č. Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovatelia“), podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v ktorej namietajú porušenie svojej *osobnej slobody* a súvisiacich základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4, ako aj čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 1 Tpo 92/2018 z 30. novembra 2018 o predĺžení väzby, pretože krajský súd nedostatočne reagoval na argumenty obhajoby v sťažnosti proti ďalšiemu predĺženiu väzby.

2. Sťažovatelia sú obvinení za drogovú trestnú činnosť a v čase podania väzobne stíhaní v prípravnom konaní. Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov, že „*krajský súd nereagoval na ich argumenty proti predĺženiu väzby*“, pričom táto im bola už druhýkrát predĺžená, celkovo už na 14 mesiacov.

3. Zo sťažnosti, z príloh a vyžiadaných rozhodnutí detailnejšie vyplýva, že sťažovatelia – obvinení [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], boli vzatí do väzby uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 Tp 148/2017 z 8. decembra 2017 z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku a lehota trvania väzby im všetkým začala plynúť od 5. decembra 2017.

4. Ešte skôr bolo sťažovateľom uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, Národnej kriminálnej agentúry, Národnej protizločineckej jednotky, expozitúry Západ, Nitra ČVS: PPZ-273/NKA-PZ-ZA-2017 zo 6. decembra 2017 vznesené obvinenie takto: pre (i) obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. b), c) a písm. d) a ods. 2 písm. c) a e) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona, (ii) zločin neoprávneného zaobchádzania s látkami s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom podľa § 176 ods. 1 a 2 písm. c) a ods. 3 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona a (iii) zločin neoprávneného zaobchádzania s liekmi, liečivami a zdravotníckymi pomôckami podľa § 170a ods. 1 písm. b), písm. c), ods. 2 písm. b) a ods. 3 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a i) Trestného zákona

5. Uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 6 Tp 66/2018 z 12. júna 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 Tpo 38/2018 z 28. júna 2018 súd rozhodol o prvom predĺžení lehoty väzby u obvinených do 5. decembra 2018 (rok po vzatí do väzby, pozn.). Prerokúvaná sťažnosť sa týka ďalšieho predĺženia.

6. Prokurátor Krajskej prokuratúry v Nitre navrhol druhé predĺženie lehoty väzby do 5. apríla 2019 s odôvodnením, že nie je predpoklad skončenia prípravného konania v lehote do 5. decembra 2018, a pretože existuje reálna a odôvodnená obava, že všetci (šiesti) obvinení budú pokračovať v páchaní trestnej činnosti, keďže sa takéhoto konania preukázateľne dopúšťali kontinuálne počas niekoľkých mesiacov, a navyše sa tejto trestnej činnosti dopúšťali organizovanou formou a aj z nej profitovali. Hoci vyšetrovateľ už vykonal značné množstvo vyšetrovacích úkonov, aj tak sa vyšetrovanie k danému termínu nepodarí ukončiť, pretože v predmetnej veci bude ešte potrebné zrealizovať ďalšie vyšetrovacie úkony. Je potrebné, aby sa sťažovatelia mali možnosť vyjadriť k zmene právnej kvalifikácie (29. október 2018) ich konania, kde z dôvodu ustálenej celkovej hodnoty zaisteného ketamínu bolo potrebné ich konanie kvalifikovať podľa odseku 4 písmena c) ustanovenia § 172 Trestného zákona; je potrebné vypočítať ešte ďalšie osoby k obsahu jednotlivých telefonických rozhovorov (približne osem svedkov); vykonať

finančné preverovanie zamerané na zadokumentovanie majetkových pomerov obvinených; počkať na zatiaľ nedoručený znalecký posudok znalca z odboru elektrotechniky a bude potrebné pristúpiť k preštudovaniu rozsiahleho vyšetrovacieho spisu u všetkých šiestich obvinených.

7. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] pri výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie uviedol, že nesúhlasí s návrhom na predĺženie väzby, a to z dôvodov, že od jeho vzatia do väzby uplynul rok a odvtedy prokurátor dôkazy absolútne nevyhodnotil a zameral sa len na okolnosti, ktoré majú byť vykonané. Uviedol ďalej, že nemôže byť vo väzbe z dôvodu, že nebol vypracovaný znalecký posudok. Sťažovateľ napadol zákonnosť zápisnice o vykonaní domovej prehliadky, vykonanej u [REDAKOVANÉ] 5. decembra 2017, a je toho názoru, že domová prehliadka nebola zákonná a nemôže byť dôvod na predĺženie lehoty trvania väzby. Taktiež uviedol, že upozornenie o zmene právnej kvalifikácie je neadekvátne a nespĺňa náležitosti, t. j. vyšetrovateľ neupovedomil, z akého dôvodu rozšíril kvalifikáciu na odsek 4 § 172 Trestného zákona. Ďalej uviedol, že nerozumie, prečo je stíhaný za ketamín od roku 2006 do roku 2017, keď ketamín nebola zakázaná látka. Ku vzťahu so [REDAKOVANÉ] uviedol, že nezabezpečoval látky pre výrobu pervitínu. Vyjadril sa k doplnenému znaleckému posudku kriminalisticko-expertízneho ústavu, k oneskorenej zmene právnej kvalifikácie, ktorá je účelová, spochybňoval znalecký posudok, čo sa týka liečiv, pretože vyšetrovateľ sa nezaoberal jeho návrhom na doplnenie znaleckého posudku v týchto intenciách, a upozornil, že nikdy nebol stíhaný ani odsúdený na území Maďarska. Dôkazy sú podľa sťažovateľa [REDAKOVANÉ] také oslabené, že na základe takto vykonaného dokazovania nebude možné podať obžalobu. Doteraz nemá v odpise z registra trestov ani v registri priestupkov žiaden záznam a taktiež nevie uviesť, kde sa nachádza [REDAKOVANÉ], na ktorej mal byť sklad – garáž.

8. Okresný súd v prvostupňovom rozhodnutí konštatoval, že sťažovateľom – obvineným bolo riadne vznesené obvinenie a množstvo a kvalita dôkazov sa počas dokazovania v prípravnom konaní oproti počiatočnému štádiu, ale aj oproti štádiu od rozhodnutia o predĺžení základnej lehoty väzby zosilnili. Dosiaľ boli vykonané okrem výsluchov obvinených, výsluchy minimálne 70-tich svedkov, znalecké posudky

Kriminalistického a expertízneho ústavu v Bratislave vrátane ich doplnkov, zažurnalizované prepisy uskutočnenej telefonickkej komunikácie jednotlivých obvinených. Zo spisu je zrejmé, že vo veci boli realizované vykonanie, zaistenie a zabezpečenie množstva dôkazov, z ktorých veľkú časť bolo potrebné podrobiť znaleckému skúmaniu vzhľadom na charakter trestnej činnosti a povahu samotných dôkazov. Nie je možné vyšetrovateľovi pričítať prietahy v konaní tým, že nie je zabezpečený znalecký posudok z odboru elektrotechniky a elektroniky, a potrebu ďalších výsluchov svedkov dôležitých pre trestné konanie, ktoré majú prebehnúť v dohľadnej dobe. V tejto súvislosti pre súd zostáva nezmenená podstatná skutočnosť, že ide o obzvlášť závažnú trestnú činnosť v organizovanej skupinovej forme, ktorú bude potrebné dôkladne objasniť v celom rozsahu, predovšetkým s ohľadom na zistenie okolností prípadu a na zistenie podielu obvinených na spáchaní trestného činu

9. V prípade obvinených [REDAKOVANÉ] a jeho manželky obvinenej [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] je podľa okresného súdu potrebné uviesť, tak ako v prípade obvineného [REDAKOVANÉ], že dôvodnosť trvania ich väzby v zmysle § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku bola zdôraznená upozornením vyšetrovateľa na prísnejšiu právnu kvalifikáciu, v rámci ktorej je obava z ich možného úteku pred trestnou zodpovednosťou a vyhýbania sa trestného stíhania, spojená s mimoriadnym následkom, ktorý im hrozí v zmysle ustanovenia § 172 ods. 4 Trestného zákona, t. j. sankcia v rozsahu 20 – 25 rokov. U obvineného [REDAKOVANÉ] zároveň pretrváva dôvodná obava z pokračovania trestnej činnosti, ktorej sa mal dopúšťať najmenej jedenásť rokov a v rámci ktorého obdobia mal budovať skupinu s konkrétnou členskou základňou nielen v rámci Slovenskej republiky, ale aj mimo jeho územia. Členovia tejto skupiny, vedomí si svojho postavenia, koordinovane mali spolupracovať pri manipulácii, zadovažovaní, uskladňovaní a spracovávaní psychotropných, resp. omamných látok a podieľať sa na dovoze anabolických alebo iných látok s hormonálnym účinkom bez konkrétneho oprávnenia. Na vrchole tohto rebríčka mal byť práve obvinený [REDAKOVANÉ], od ktorého činnosti sa mala organizácia ostatných odvíjať.

10. Na činnosť obvineného [REDAKOVANÉ] mala nadväzovať jeho manželka, obvinená [REDAKOVANÉ], ktorá sa mala zúčastňovať na protiprávnej činnosti, tak ako to je uvedené v uznesení o vznesení obvinenia s vedomosťou o rozsahu a objemu páchanej trestnej činnosti, a patrila k naj dôvernejším spolupracovníkom obvineného [REDAKOVANÉ]. U obvineného [REDAKOVANÉ] s poukazom na sprísnenie právnej kvalifikácie proti nemu a z pohľadu rozsahu protiprávnej činnosti, ktorej sa mal dopustiť, je rovnako prirodzené predpokladať, že poznajúc kontakty a väzby osôb v rámci Slovenskej republiky i cudzozemska, by bol schopný pri prepustení na slobodu tieto využiť, a vyhnúť sa tak trestnému stíhaniu, resp. pokračovať v protiprávnom konaní využitím svojich vedomostí za roky spolupráce s obvineným [REDAKOVANÉ].

11. Krajský súd v Nitre považoval za potrebné uviesť, že rozsah trestnej činnosti z pohľadu územného pôsobenia, objemu vzhľadom na hmotnosť a účinnosť látok, ktorým bolo manipulované po dlhšiu dobu, je potrebné hodnotiť z pohľadu protispoločenskej činnosti za mimoriadne závažnú trestnú činnosť, ktorá mala ovplyvniť život desiatok konzumentov a i ekonomicky zasahovať do života jednotlivých osôb.

12. Nadriadený súd v súlade so svojimi predchádzajúcimi rozhodnutiami potvrdil rozhodnutie súdu I. stupňa, že predĺženie lehoty trvania väzby o štyri mesiace, t. j. do 5. apríla 2019, je oprávnené, primerané a berie do úvahy i primeranosť z pohľadu obmedzených osobných slobôd u všetkých obvinených. Zostáva na organizácii činnosti vyšetrovateľa a dozorujúceho prokurátora, aby táto lehota pretrvania väzby bola efektívne využitá pre ukončenie vyšetrovania a rozhodnutie v prípravnom konaní.

13. Sťažovatelia namietajú, že napadnuté väzobné uznesenie nie je riadne odôvodnené a možno ho považovať za svojvoľné, nedávajúce odpoveď na podstatu veci, pričom krajský súd sa nevysporiadal s ich opodstatnenými námietkami. Za arbitrárne zaobranie sa argumentmi možno podľa sťažovateľov označiť všeobecné konštatovanie súdu, že argumenty sú nesprávne alebo irelevantné, ak súd vôbec nevysvetlí alebo iba nedostatočne vysvetlí, prečo ich považuje za nesprávne alebo irelevantné.

Čím dôkladnejšia a podrobnejšia je argumentácia, tým dôkladnejšia musí byť aj argumentácia súdu, ktorou predložené argumenty spochybňuje alebo vyvracia.

14. Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba podľa sťažovateľov považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe ako súčasť procesných práv obvineného podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny zmysel a obsah. Výklad príslušných ustanovení Trestného poriadku musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnil (III. ÚS 216/2016).

15. Sťažovatelia namietajú, že na dôvodnosť útekovej väzby nestačí iba jediný dôvod, a to „*upozornenie vyšetrovateľa na prísnejšiu právnu kvalifikáciu (výslovne strana 5, tretí odsek napadnutého uznesenia)*“, pretože podľa ústavnoprávneho výkladu § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku to absolútne nestačí, čo viackrát zdôraznil aj ústavný súd, ktorý odmieta, aby hrozba vysokým trestom mohla byť jediným dôvodom na vzatie do väzby alebo pokračovanie v nej.

16. Pre dôvodnosť preventívnej väzby všeobecné súdy podľa sťažovateľov absolútne nezvážili všetky okolnosti, ktoré by mohli odôvodniť obmedzenie osobnej slobody pre účely neopakovania trestnej činnosti, a tak došlo k ich neakceptovateľnej ostrakizácii, a to najmä [REDAKOVANÉ], iba preto, že je manželkou obvineného [REDAKOVANÉ].

17. Sťažovatelia akcentujú nutnosť reštriktívnej interpretácie dôvodov väzby a taktiež tzv. doktrínu zosilnených dôvodov.

18. Na základe uvedenej argumentácie sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], zaručené čl. 17 odsek 1,2 a 5, čl. 46 odsek 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 5

odsek 3,4 a čl. 6 odsek 3, písmeno c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Nitre v konaní vedenom sp. zn. 1 Tpo 92/2018 a jeho uznesením z 30.11.2018 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre z 30.11.2018, sp. zn. 1 Tpo 92/2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky v sume 548,82 eur, ktorú sumu zaplatí Krajský súd v Nitre do 1 mesiaca k rukám JUDr. Jána Foltána. “

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

19.1 Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

19.2 Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

20. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

21.1 Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa,

ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

21.2 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, ktorý je zjavne neopodstatnený.

21.3 V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, ak namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

22.1 Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

22.2 Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: zákonné zatknutie alebo iné

pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

22.3 Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

22.4 Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

22.5 V prerokúvanej veci je nesporné, že sťažovatelia boli vzatí do väzby. Obmedzenie ich osobnej slobody tak patrí do rámca čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, v dôsledku čoho sa naň aplikujú aj požiadavky uvedené v čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru, keďže ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) od seba použiteľnosť a požiadavky podľa posledných uvedených dvoch odsekov striktné neoddeľuje a aj konanie o návrhu prokurátora na predĺženie väzby podraduje pod čl. 5 ods. 4 dohovoru (porov. napr. rozsudok z 5. 6. 2005, Osváth proti Maďarsku, sťažnosť č. 20723/02, ods. 18 a 19, podobne rozsudok z 25. 10. 2007, Lebedev proti Rusku, sťažnosť č. 4493/04, ods. 71 a 72). Navyše, podobné záruky vyvodil vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy i ústavný súd. V jeho judikatúre sa postupne presadil názor, že rozsah záruk čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy sa v podstate prekrývajú (porov. III. ÚS 34/07).

22.6 Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

23. Zjednocovanie väzobnej judikatúry je relatívne obmedzené, pretože je v zásade zúžené na rozhodovanie najvyššieho súdu o sťažnostiach proti väzobným rozhodnutiam špeciálneho súdu a na rozhodovanie ústavného súdu v konaniach o ústavných sťažnostiach.

24.1 Ústavný súd považuje za inšpiratívne tiež rozhodnutia, ktoré boli neoficiálne zverejnené, a všimla si ich odborná literatúra. V rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Tpo 35/2018 preskúmaval rozhodnutie Okresného súdu Bratislava II o predĺžení väzby. Najprv vysvetlil poukázaním na výpoveď konkrétneho svedka a zaistené veci pri domovej prehliadke, že vznesené obvinenie sa neoslabilo natoľko, aby bolo možné konštatovať jeho zjavnú, nepochybnú neopodstatnenosť.

24.2 Následne krajský súd dôvodil pretrvávajúce dôvody útekovej väzby z tej skutočnosti, že obvinený prechovával neoznačené tabakové výrobky vo veľkom rozsahu, čo ho malo dlhodobo živiť. Útekovú väzbu dôvodil krajský súd zo skutočnosti, že obvinený sa skrýval v sklade, bol dlhodobo nedostupný pre authority – nezdržoval sa v mieste svojho trvalého pobytu. Krajský súd ďalej pripomenul, že existencia dôvodu väzby sama osebe však nepostačuje na to, aby mohlo byť rozhodnuté o predĺžení lehoty trvania väzby v prípravnom konaní. Sťažnostný súd pripomenul, že predĺženie lehoty trvania väzby v prípravnom konaní nad základnú sedemmesačnú lehotu trvania väzby je výnimkou zo zásady, že väzba môže trvať len nevyhnutný čas (§ 76 ods. 1 Trestného poriadku), a preto musí byť odôvodnené skutočnosťami, ktoré musia byť mimoriadnej povahy a musia byť konkrétne. Na predĺženie lehoty trvania väzby teda celkom určite nepostačuje skutočnosť, že obvinený je trestne stíhaný pre pokračovací zločin, a ani to, že vo veci sú dané naďalej dôvody väzby, tak ako na to poukazuje sudkyňa pre prípravné konanie v napadnutom uznesení a prokurátor v návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby.

24.3 Krajský súd v ďalšom neuznal argument o nevypracovaní znaleckého posudku ako samostatne bez kontextu stojaci argument. Zákonná podmienka na predĺženie lehoty trvania väzby spočívajúca v „obťažnosti veci“ by v takýchto prípadoch mohla byť splnená iba vtedy, ak by dlhšie časové obdobie trvajúce vypracovávanie znaleckého posudku bolo objektívne zapríčinené mimoriadnou zložitou (komplikovanou či náročnou)

spracovávanej odbornej problematiky zo strany znalca, ktorá si reálne vyžiadala, aby sa jej znalec venoval nepretržite niekoľko mesiacov. Prokurátor však žiadnym spôsobom v návrhu nezdôvodnil, prečo znalecký ústav vypracovával vyžiadaný znalecký posudok také dlhé časové obdobie, a ani to, ako znalecký ústav odôvodnil svoju neschopnosť dodať vyžiadaný znalecký posudok v primeranej lehote. Za takýchto okolností nie je možné urobiť záver, že by dôvodom priet'ahu vo vypracovaní znaleckého posudku bolo práve a len to, že znalecky spracovávaná problematika bola mimoriadne časovo náročná a znalecký posudok nebolo možné vyhotoviť skôr. Vzhľadom na uvedené nebolo možné skonštatovať splnenie všetkých zákonných podmienok v zmysle § 76 ods. 3 Trestného poriadku. Krajský súd v danom rozhodnutí taktiež uviedol, že dôvodom obťažnosti veci nemôžu byť práva obvineného, napr. právo oboznámiť sa so spisom.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

25. Ústavný súd preskúmava rozhodnutia len z ústavnoprávnej perspektívy, samozrejme, s tým, že práve pri ochrane osobnej slobody porušenie zákona často splýva s porušením ústavy.

26. Osobná sloboda je právom disponovať sebou samým, svojím telom (habeas corpus) – nebyť nútené medzi štyrmi múrmi, a zároveň tak disponovať aj svojou osobnosťou.

27. Čas pri osobnej slobode, presnejšie, keď štátna moc obmedzuje osobnú slobodu, nie je bežnou lehotou. Čas [Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu (čl. 17 ods. 5 ústavy)] obmedzenia osobnej slobody s osobnou slobodou splýva, teda je ústavne – „hmotnoprávnou“ kategóriou.

28. Dennodennosť a pragmatickosť rozhodovania o osobnej slobode napriek jej právnej a ľudskej hodnote môže viesť k stereotypizácii rozhodovania o väzbe.

29.1 Ústavný súd sa k tomu vyjadril v náleze sp. zn. I. ÚS 250/2014, resp. v jeho právnej vete: „V rámci posudzovania tzv. väzobných rozhodnutí všeobecných súdov je Ústavný súd Slovenskej republiky oprávnený zasiahnuť vtedy, ak zistí, že rozhodnutie všeobecného súdu o väzbe nie je podložené zákonným dôvodom alebo ak sú tvrdené dôvody väzby v extrémnom rozpore so zisteným skutkovým stavom, alebo keď rozhodnutie nie je odôvodnené poukazom na konkrétne skutočnosti.“

29.2 Formálne odôvodnenie väzby používaním stereotypných formulácií v rozhodnutiach všeobecných súdov vzbudzuje podozrenie, že súdy sa dostatočne nezaoberali konkrétnymi okolnosťami daného prípadu (porov. bod 10 rozsudku Móry a Benc proti Slovenskej republike, rozsudok z 22. 1. 2019 k sťažnostiam č. 3912/15 a č. 7675/15).

30. Podľa judikatúry ESLP úlohou orgánov štátu je preskúmať všetky okolnosti svedčiace v prospech a proti existencii takýchto dôvodov verejného záujmu, ktoré determinujú odchýlku od pravidla upraveného v čl. 5, a uviesť ich v rozhodnutiach o žiadostiach o prepustenie (porov. napr. rozsudok Veľkej komory z 3. 10. 2006, McKay proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 543/03, ods. 43). Pretrvávanie dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu je síce nevyhnutnou podmienkou (*condicio sine qua non*) obmedzenia osobnej slobody podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru (porov. napr. rozsudok z 26. 3. 2013, Luković proti Srbsku, sťažnosť č. 43808/07, ods. 44 a tam citovaná prejudikátúra), s postupujúcim časom však k tomuto základnému predpokladu musia pristúpiť ďalšie „podstatné“ a „dostatočné“ dôvody pokračujúceho obmedzenia osobnej slobody.

31. Trestný poriadok je konkretizáciou, naplnením odseku 5 článku 7 ústavy a je vyvážením medzi osobnou slobodou na jednej strane a verejným záujmom na vyšetrení trestnej činnosti.

32. Pri predĺžení lehoty väzby zákon, Trestný poriadok (§ 76 ods. 3, časť Trvanie väzby) pridáva kritérium obtiažnosti veci alebo iných závažných dôvodov, pre ktoré nebolo

možno trestné stíhanie skončiť, s tým, že prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania.

33. Legislatívno-technické vyjadrenie noriem býva kvôli zložitosti otázok, ktoré upravujú, a kvôli zmenám spôsobeným mnohými novelami často natoľko poprepletané, že sa nám pred (právnymi) očami stráca text a vzťah textu a normy, napriek tomu, že sú v texte predpisu explicitne prítomné.

34. Súčasné ústavné právo, ale aj právny poriadok vôbec poznajú testy ako pomôcky pri aplikácii práva. Umožňujú sprehľadnúť, racionalizovať, nezahmlievať aplikáciu práva. Testy často nedávajú priamu odpoveď na sporné otázky, ale nútia aplikačné orgány, súdy, aby si oni hľadaním odpovede na dané otázky zisťovali, či sú splnené stanovené zákonné kritériá. Ak sa na niektoré otázky nenachádzajú odpovede, ktoré sa dajú slovne – myšlienково vyjadriť, tak to smeruje k tomu, že stanovená zákonná podmienka podľa všetkého nie je splnená.

35. Najvyšší súd v nedávnom rozhodnutí sp. zn. 5 Tost 14/2018 (R 100/2018) systematizoval podmienky predĺženia väzby takto:

Vo vzťahu k materiálnym dôvodom predĺženia lehoty väzby je v zmysle § 76 ods. 3 Trestného poriadku v spojení s uplatneným väzobným dôvodom podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku potrebné skúmať, či u každého z obvinených:

i) je naďalej trestné stíhanie vedené dôvodne a či sa podozrenia voči nemu ďalším vykonaným dokazovaním prehlbujú;

ii) hrozí, že bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil;

iii) nebolo možné pre obťažnosť veci alebo z iných závažných dôvodov trestné stíhanie skončiť; a či

iv) prepustením obvineného na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania.

36. Zmyslom týchto noriem nie je odôvodniť dopredu vytvorený názor, ale testovať, či je obmedzenie osobnej slobody nutné.

37.1 Ústavný súd si už vyžiadal všetky doteraz vydané väzobné rozhodnutia a návrhy prokuratúry na predĺženie väzby. Z týchto dokumentov vyplýva nasledujúci priebeh väzobného konania:

37.2 V konaní pred okresným súdom právny zástupca prízvukoval, že od vzatia do väzby uplynul už (celý) rok, prokurátor v návrhu nevyhodnotil doteraz vykonané dôkazy, ale venoval sa len tým, ktoré zatiaľ vykonané neboli. Dôkazy sú oslabené natoľko, že na základe nich nebude možné podať obžalobu. Ďalej uviedol, že nevypracovanie znaleckého posudku nemôže byť dôvodom na zotrvanie vo väzbe.

37.3 Prokurátor zvýraznil, že nejde o štandardnú trestnú vec z dôvodu rozsahu, trvania, skupinový charakter a rozsah presahujúci hranice Slovenskej republiky. S výnimočnosťou veci súvisí aj zmena právnej kvalifikácie vychádzajúca z látok zaistených v rámci prehliadky iných priestorov.

37.4 Okresný súd skonštatoval (s. 5 uznesenia), že zistené skutočnosti nasvedčujú, že skutok bol spáchaný, pričom nejde o bežný, ale o obzvlášť závažný zločin. Okresný súd zvlášť akcentuje skutočnosť, že ide organizovanú, skupinovú, obzvlášť závažnú trestnú činnosť, čo má vyplývať zo zadovážených dôkazov. Okresný súd najprv bez bližšej konkretizácie konštatoval, že množstvo a kvalita dôkazov sa nielen od začiatku prípravného konania, ale aj od posledného predĺženia väzby zosilnili. Malo by to vplývať z výsluchov minimálne 70-tich svedkov. Vyšetrovateľ vo veci plynulo konal – bolo vypočutých 70 svedkov, boli vypracované znalecké posudky vo vzťahu k množstvu dôkazov, boli zažurnalizované prepisy telefonickej komunikácie. Ešte je nutné vypočuť ďalších svedkov a prieskumy znalca podľa okresného súdu nemožno pričítať vyšetrovateľovi.

37.5 Okresný súd po tom, ako naznačil, že niektoré úkony trpia nedostatkami, čo by mali napraviť orgány činné v trestnom konaní, konštatoval, že právo na odôvodnenie

neznamená nutnosť reagovať na každý argument. Pri výsluchu sťažovateľov 13. novembra 2018 ich právny zástupcovia zdôrazňovali, že ich klienti sú vo väzbe už viac ako rok, s tým, že prokurátor sa nezaoberal doteraz vykonanými dôkazmi. Čas jedného roka je tiež neprimeraný na vypracovanie znaleckého posudku, a nemá to mať vplyv na väzbu. Už pri predchádzajúcom predĺžení po siedmich mesiacoch argumentoval prokurátor potrebou vypracovania znaleckého posudku. Ďalej právny zástupcovia detailne spochybňovali zákonnosť domovej prehliadky a načasovanie zmeny právnej kvalifikácie. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] taktiež uviedol, že authority už pri minulom predĺžení väzby dali „sľub“, že budú pustení na slobodu alebo bude podaná obžaloba, prokurátor tvrdil, že prípad je jednoznačný, stačí už len ďalších 5 mesiacov, a potom opätovne žiadal ďalšie štyri mesiace. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] žiadal aspoň prepustenie manželky (sťažovateľky), pretože je chorá a ovláda len maďarský jazyk. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] ešte uviedol, že ovplyvňovanie svedkov neprichádza do úvahy, pretože za uplynulých 12 mesiacov bolo vypočutých 124 svedkov.

37.6 Krajský súd v napadnutom rozhodnutí akceptoval konštatovanie okresného súdu, že právo na odôvodnenie neznamená nutnosť reagovať na každý argument. Uviedol, že súd prvého stupňa svoje rozhodnutie síce stručne, ale logicky zdôvodnil.

37.7 Krajský súd k parafrázam právnej úpravy a skutkového stavu dodal, že dôvodnosť útekovej väzby je zdôraznená upozornením vyšetrovateľa na vyššiu právnu kvalifikáciu. Pokračovacia väzba je podčiarknutá 11-ročným pokračovaním trestnej činnosti s presahom mimo územia Slovenskej republiky s tým, že sťažovateľ [REDAKOVANÉ] je na vrchole rebríčka organizovanej trestnej činnosti.

37.8 Krajský súd považoval za potrebné uviesť, že rozsah trestnej činnosti z pohľadu územného pôsobenia, objemu – vzhľadom na hmotnosť a účinnosť látok, ktorým bolo manipulované po dlhšiu dobu, je potrebné hodnotiť z pohľadu protispoločenskej činnosti za mimoriadne závažnú trestnú činnosť, ktorá mala ovplyvniť život desiatok konzumentov a i ekonomicky zasahovať do života jednotlivých osôb.

38. Ústavný súd aplikoval test vyplývajúci z Trestného poriadku (bod 35) na prerokúvanú vec. Pre ústavný súd nebolo úplne jednoduché nájsť v texte napadnutého rozhodnutia odpovede na jednotlivé „testové“ otázky. Krajský súd a okresný súd sa sústredili viac na obťažnosť veci ako na dôvody pre útek či pokračovanie trestnej činnosti. Je zrejmé, že väzobný súd nevykonáva dokazovanie, ale presvedčivosť jeho rozhodnutia by bola posilnená, ak by sa oprelo o viacej argumentačných momentov a ak by sudy viac individualizovali jednotlivých sťažovateľov.

39. Rozhodovanie o predĺžení väzby sa nevyhýba stereotypným formuláciám. Z hľadiska subsidiarity obmedzenia osobnej slobody sú hlavnými argumentmi obžaloby a väzobných súdov závažnosť (narkotiká), rozsiahlosť (počet obvinených) trestnej činnosti a jej organizovanosť.

40. Ústavný súd vo vzťahu k *organizovanej* trestnej činnosti podporne poukazuje (porov. II. ÚS 67/2013) na rozsudok vo veci Luković proti Srbsku, v ktorom ESĽP za podobného charakteru a priebehu trestného konania (i keď čiastočne s hustejšou frekvenciou prieskumu) nevyslovil porušenie v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy ani čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru. Pritom v ňom zohľadnil okolnosť, že trestná činnosť, za ktorú bol pán Luković stíhaný, je organizovaného charakteru a už to samo osebe spôsobuje vyšetrovacím orgánom viac ťažkostí pri zistení skutkového stavu a miery zodpovednosti jednotlivých členov skupiny. Preto je zjavné, že v takýchto prípadoch môžu byť sústavná kontrola a obmedzenie možnosti obvinených stýkať sa navzájom alebo s inými osobami nevyhnutné na to, aby sa im zabránilo v úteku (cit. rozsudok z 26. 3. 2013, ods. 46). Niet dôvodu, aby ústavný súd v prerokúvanej veci, ktorá je podľa jeho názoru podobná citovanej veci, posudzoval postup a rozhodnutia špecializovaného trestného súdu a najvyššieho súdu prísnejšie než ESĽP.

41. Ústavný súd konštatuje, že dôvodnosť väzby sa časom oslabila, ale vzhľadom na veľmi detailné, robustné a komplexné obvinenia, s ktorými sa zoznámil z napadnutého rozhodnutia, ale aj z rozhodnutia o vzatí do väzby a z nadväzujúcich rozhodnutí, a ktoré sú podporené aj poznatkami získanými informačno-technickými prostriedkami, ju možno

ešte akceptovať. Väzba bola podopretá aj relevantnými sociálnymi – skutkovými kontextami (vzťahová a ekonomická infraštruktúra činnosti s prípadnými väzbami na zahraničie). Z tohto dôvodu nenastala v prerokúvanej veci dostatočná intenzita relevantnej súvislosti medzi napadnutým rozhodnutím a osobnou slobodou, a preto ústavný súd napokon sťažnosť odmieta ako zjavne neopodstatnenú (porov. bod 21.3).

42. Argumentáciu čakania na znalecký posudok a nutnosti preštudovania spisu ústavný súd napokon akceptoval, pretože nie sú izolované, ale previazané s ostatnými znakmi, ktoré znamenajú, že vec je obťažná.

43. Ústavný súd musí ešte osobitne upozorniť, že väzobný súd, ale aj akýkoľvek iný súd sa „klauzulkou“ (bod 37.5, 37.6) o tom, že súd nemusí reagovať na každý argument, nezbaví povinnosti reagovať na relevantné argumenty. Táto „klauzulka“ prirodzene nenahrádza nutnosť rozlišovať medzi podstatnými a ostatnými argumentmi a v podstate nič z hľadiska súdnej ochrany nerieši. Môže byť len završením odôvodnenia, kde sú argumenty rozlíšené, a s tými relevantnými sa súd autenticky vysporiadal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. októbra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu